

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Psychologia finansowa

Bartosz Liberski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

22 listopada 2021 r.

Organizatorzy

Agenda:

- Po co nam psychologia finansowa?
- Nawyki w gospodarowaniu finansami
- Na zakupach (realnych i wirtualnych)
- Jak nauczyć dziecko gospodarowania finansami

Psychologia finansowa - warto?

Co ma psychologia do finansów?

Na ile jesteśmy racjonalni
w gospodarowaniu finansami?

Co ma psychologia do finansów?

- W markecie kupujesz tylko to, co Ci potrzebne?
- Pytania „po co ja to kupiłem/am?” są Ci obce?
- Nigdy nie skusiłeś/aś się na okazję (zakupową lub inwestycyjną)?
- Nie uległeś/aś dziecku, kiedy wytoczyło argument „Kuuuuuuuuuuuuuuup miiiiiiii!”?

Co ma psychologia do finansów?

- Potrzeby - nie tylko racjonalne
- Mamy także potrzeby emocjonalne:

ZDROWE - przyjemności, przeżycia (wspomnienia), rozrywka, duchowość, czas w towarzystwie etc.

NIEZDROWE - tłumienie problemów, „zagłuszacze”

Realizacja potrzeb

ZDROWE

Serial

(gdy rozrywka i
odpoczynek)

Zakup czegoś luksusowego

(gdy spełnianie marzenia
lub nagradzanie się)

Social media

(gdy odpoczynek, kontakty
lub biznes)

NIEZDROWE

Serial

(by nie myśleć o
problemach)

Zakup czegoś luksusowego

(gdy nagradzanie się zanim
zasłużymy lub by poprawić
sobie samoocenę)

Social media

(gdy uciekam od
rzeczywistości, zabijam
czas, żyję światem
fantazji)

Logika a emocje

LOGIKA:
Wiemy, rozumiemy,
wnioskujemy,
pamiętamy

CZYNY,
ZACHOWANIA:
Co faktycznie człowiek
robi?

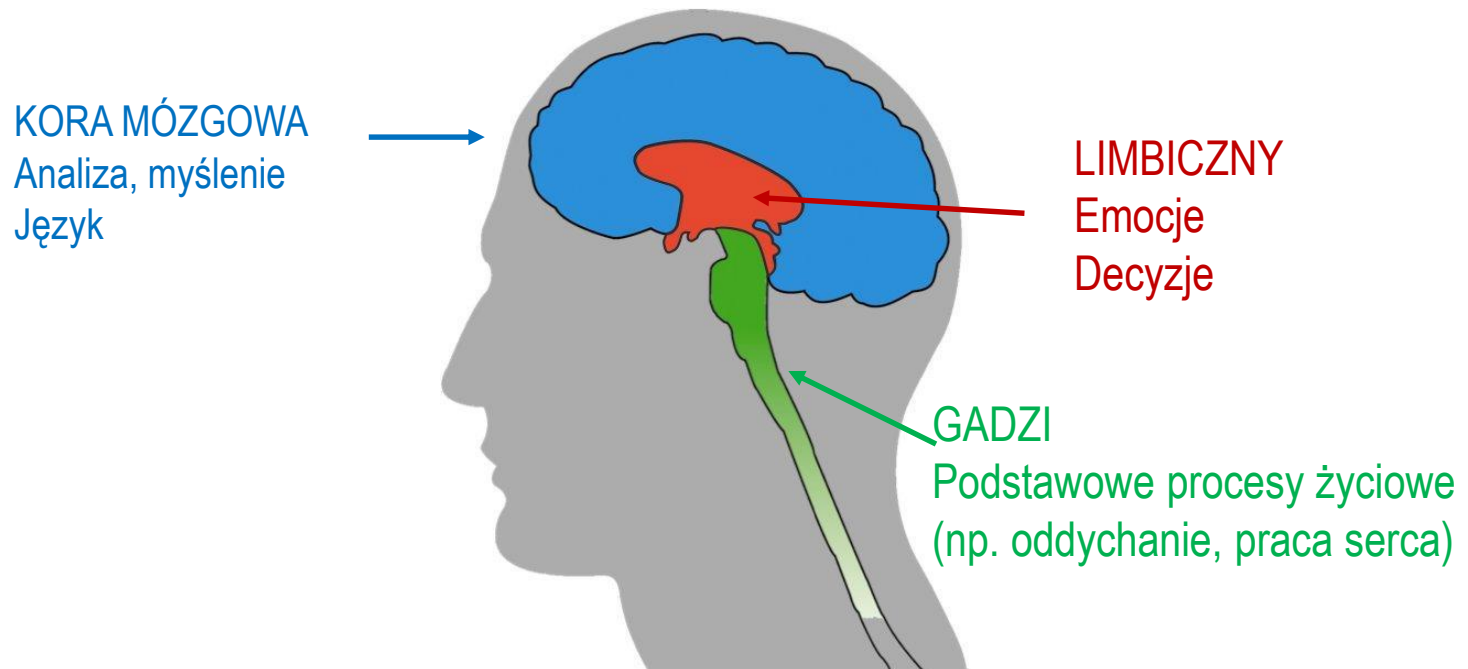
KEVIN

PAJĄCZEK

STUDENT

FAST FOOD'Y i
SŁODYCZE

Tak nas natura „zaprogramowała”

Jakie są zatem konsekwencje finansowe:

SMUTKU?

NIEPOKOJU?

ZŁOŚCI?

STRESU?

Wpływ przekonań

- „Nie potrafię więcej zarabiać”
- „Nie znajdę w obecnych czasach lepszej pracy”
- „Nie znam się na inwestycjach”
- „Przy naszym budżecie nie da się zaoszczędzić”

Jakie są realia?

- „Nie potrafię więcej zarabiać”
- „Nie znajdę w obecnych czasach lepszej pracy”
- „Nie znam się na inwestycjach”
- „Przy naszym budżecie nie da się zaoszczędzić”

Sprawdziłem/am? Spróbowałem/am? Sugeruję się czyjąś historią czy własną? To twierdzą ja czy ktoś inny?

Spróbowałem/am? Czy widzę tylko ograniczenia czy też szanse? Czy to nie wymówka i wygodnictwo?

Czy mogę się tego nauczyć? Czy muszę od razu inwestować wielkie kwoty? Czy są źródła wiedzy?

Czy prowadzę analizę wpływów i wydatków, która to potwierdza? Czy wszystkie wydatki są konieczne?

Nawyki w gospodarowaniu finansami

- Praca
- Biznes
- Inwestycje finansowe
- Inwestycje w nieruchomości
- Prawa autorskie

- Wydatki bieżące i powtarzalne
- Utrzymanie nieruchomości
- Utrzymanie ruchomości
- Koszty kredytów

Aktywa

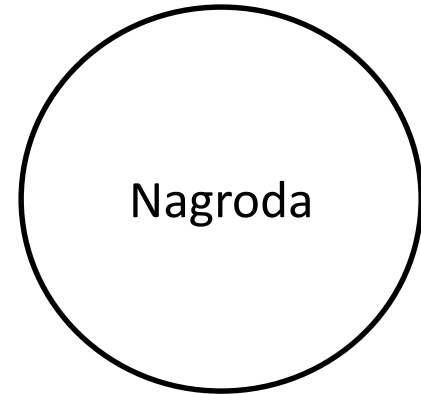
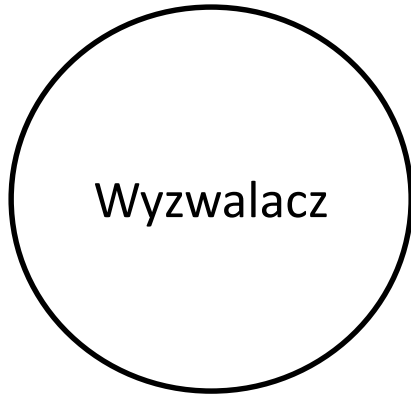
Pasywa

Aktywa > Pasywa

Nawyki rządzą naszymi finansami!

Nawyki

Przykładowe nawyki

- Kupowanie batonika przy kasie
- Sprawianie sobie prezentu po sytuacji stresującej
- Kupowanie na zapas
- etc.

Pożądane nawyki

- Płać najpierw sobie
- Rób listę wszystkich wpływów i wydatków
- Tworzenie budżetu
- Odkładanie wysokonakładowych zakupów na później
- Etc.

Fenomen artykułów przykasowych

„Recepta” na smutki

- Domena nie tylko kobiet!
- Świat online sprzyja
- Chwilę po zakupie: radość, euforia etc.
- Refleksja: jak się czuję potem? Jak oceniam konieczność tego zakupu potem?
(i czy w ogóle o tym potem myślę...)

Kupię na zapas

- Ile jedzenia i innych produktów się u Ciebie marnuje?
- Co kupujesz tylko dlatego, że jest promocja?
- Co wyrzucasz lub oddajesz, bo Ci się finalnie nie przydało?
- By miało sens: argument racjonalny i emocjonalny muszą współgrać

Płać najpierw sobie

- Najpierw na oszczędności/inwestycje

Gdy najpierw płacimy rachunki i zakupy domowe - często nie zostaje nic.

Gdy najpierw odkładamy - ograniczamy zakupy tak, by starczyło.

Rób listę wpływów i wydatków

- Analiza ma dać informacje:
 - Czy wszystkie wydatki są potrzebne?
 - Z czego mogę (ew. muszę) zrezygnować?
 - Co kupuję zbyt drogo?
 - Ile mogę zaoszczędzić na wydatki długofalowe?
 - Jakie zagrożenia mogę przewidzieć?

niego miesiąca wg kalkulacji
początku miesiąca
tku miesiąca
na koniec miesiąca

Data	Stan	Kwota operac	Na co/skąd	Kategoria	Typ
		-2	tribiotic	Ola	niezbędne
		-25,9	krople przeciw kleszczom	pies	niezbędne
		-1,19	chrupki kukurydziane	Ola	zbytek
		-29,99	proszek do prania	domowe	niezbędne
		-5,62	schab	jedzenie	niezbędne
		-2,19	mleko	jedzenie	niezbędne
		-2,16	arbuz	ja	zbytek
		-1,66	jabłka	jedzenie	niezbędne
		-2,28	pieczarki	jedzenie	niezbędne
		-1,19	chleb	jedzenie	niezbędne
		-2,29	ręczniki papierowe	domowe	przydałoby się
		-0,65	ziemniaki	jedzenie	niezbędne
		-1,33	serek dla Oli	Ola	niezbędne
		-1,25	serek dla Oli	Ola	niezbędne
		-10,8	owoce	jedzenie	przydałoby się
		-6	pizza po tm	jedzenie	przydałoby się
		-2,21	śliwki	jedzenie	niezbędne
		-2,88	banany	jedzenie	niezbędne

Odkładanie drogich zakupów na później

- By „ochłonać” i ocenić czy na pewno tego potrzebuję
- Może znajdę to taniej?
- Może kupię używane?

Na zakupy!

Shopping list!

Płatki owsiane, otręby pszenne,
siemię lniane,
3 duże jogurty naturalne,
mrożony szpinak,
papryka w proszku: słodka i ostra,
mleko,
opakowanie ryżu,
makaron pełnoziarnisty,
owoce,
pieczywo,
wędliny,
ser brie,
suszone pomidory.

Tylko rzeczy
potrzebne

+

opcjonalne

+

Czego się
wstrzegać!

CZY

?

Porady i pułapki

- Po tańsze towary sięgaj na niższe półki
- Zwróć uwagę, co mijasz po drodze idąc po pieczywo i co ląduje w Twoim koszyku
- Nie idź na zakupy głodny
- Jeśli to możliwe, weź koszyk zamiast wózka

Porady i pułapki

- Czy pod wpływem zapachów lub muzyki masz lepszy nastrój?
- Nie idź na spacer do marketu - wolniejsze tempo sprzyja większym zakupom
- Sprawdzaj ceny jednostkowe (za litr, za kg)

Porady i pułapki

- Co włożyłeś do koszyka przy samej kasie?
- Uwaga na promocje!
- Co mogę odłożyć na półkę, zanim pójdę do kasy?

Zakupy online

- Recenzje zwiększają zaufanie do produktu/usługi
- Zdjęcia - kolorowe, uśmiechnięci ludzie, przykuwające wzrok?

Zakupy online

- Video i emocje, które wywołuje
- „Jedyna tak atrakcyjna cenowo oferta!”
- Odliczanie czasu promocji

Edukacja finansowa dziecka

(NIE)cierpliwy rodzicu!

- To wszystko idzie powoli!
- Dziecko ma doświadczać (testować, obserwować, cieszyć się i rozczarowywać), a nie od razu umieć
- Jeśli naprawdę brakuje Ci cierpliwości czy pomysłu, skonsultuj się z psychologiem

Pozwól, że ja będę trzymał/a kasę!

- Cel dziecka, ale fizycznie nie dostaje pieniędzy. Ma tylko wgląd do salda
- Porozmawiajcie jak mu było czekać i nie dysponować tymi pieniędzmi
- Porozmawiajcie czy jest gotowe samo teraz trzymać pieniądze

Pobądź z trudnymi emocjami dziecka

- „Jak to jest czekać na coś upragnionego?”
- „Jak to jest nie mieć na ulubioną rzecz?”
- „Jak to jest musieć wybierać?”

Skąd się biorą pieniądze?

- Czego (nie) uczy szkoła?
- Zachęć do refleksji: skąd ludzie biorą pieniądze, na czym zarabiają?
- Opowiedz o swoich doświadczeniach w budowaniu majątku/kariery?

Zabawy w „biznes”

- Jak zamienić tę zabawkę, by ją ludzie bardziej chcieli kupować?
- Co zmienić w tym miejscu (np. w sali zabaw lub w restauracji), by ludzie chętniej tu przychodzili?